

6/2016

Momentti

Sisältö

LAINSÄÄDÄNTÖKATSAUS • Vahvistetut lait 2 • Hallituksen esitykset 3 •
OIKEUSTAPAUKSET • Korkein oikeus 4 • Korkein hallinto-oikeus 5

Tämän liitteen ovat tuottaneet yhteistyössä Suomen Lakimiesliitto ja Suomen Asianajaliitto. Liitteen on toimittanut Talentum Pro:n Suomen Laki -toimitus. Momenttiin on koottu yhteenvedo tärkeimmistä lainsäädäntötoimista ja oikeustapauksista.

► VAHVISTETUT LAIT

● **Laki tilintarkastuslain muuttamisesta, laki osakeyhtiölain muuttamisesta, laki osuuskuntalain muuttamisesta, laki asunto-osakeyhtiölain muuttamisesta, laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain 10 luvun 10 §:n muuttamisesta, laki säätiölain muuttamisesta, laki yhdistyslain 39 §:n muuttamisesta, laki asumisoikeusyhdistyksistä annetun lain 60 §:n muuttamisesta, laki vakuutusyhtiölain muuttamisesta, laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain 39 a §:n muuttamisesta, laki vakuutus-kassalain muuttamisesta, laki eläkesäätiölain muuttamisesta, laki maatalousyrittäjän eläkelain 128 ja 129 §:n muuttamisesta, laki merimieseläkelain 191 ja 194 §:n muuttamisesta, laki vakuutusyhdistyslain muuttamisesta, laki luottolaitostoiminnasta annetun lain 9 luvun 5 §:n ja 12 luvun 13 §:n muuttamisesta, laki liikepankeista ja muista osakeyhtiömuotoisista luottolaitoksista annetun lain 25 §:n muuttamisesta, laki sijoitusrahastolain 135 §:n muuttamisesta, laki sijoituspalvelulain 8 luvun 2 §:n ja 16 luvun 1 §:n muuttamisesta, laki vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain 6 luvun 6 §:n ja 22 luvun 8 §:n muuttamisesta, laki Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta, laki Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevan eurooppalaisen asetuksen kansallisesta täytäntöönpanosta annetun lain 35 §:n muuttamisesta, laki yliopistolain 67 §:n muuttamisesta sekä laki Kansallisgalle-**

riasta annetun lain 30 ja 31 §:n muuttamisesta (622–645/2016)

HE 70/2016 vp

TaVM 16/2016 vp

Lait tulivat voimaan 19.8.2016.

Muutoksilla pannaan täytäntöön tilintarkastusta koskevaan direktiiviin tehdyt muutokset sekä asiaa koskeva aset. Tilintarkastuslakiin lisätään säännökset muun muassa tilintarkastukseen liittyvistä lausumista ja lisätiedoista, riippumattomuudesta ja esteellisyydestä, asiakasrekisteristä ja tilintarkastuskansiossa, tilintarkastajan siirtymisestä tarkastetun yhteisön palvelukseen sekä uusista seuraamuksista. Lisäksi lakiin lisätään säännökset toimikausien enimmäiskestosta sekä mahdollisuudesta tarjota jäsenvaltio-option mukaisia arvonmääritys- ja veropalveluita. Osakeyhtiö- ja osuuskuntalakiin lisätään säännökset erityisestä tarkastusvaliokunnasta.

● **Henkilökorttilaki, laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 3 §:n muuttamisesta, laki väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta, laki konkurssilain 4 luvun 8 ja 10 §:n muuttamisesta, laki pakkokeinolain 5 luvun 2 ja 3 §:n muuttamisesta ja laki kansalaisuuslain 34 §:n muuttamisesta (663–667/2016).**

HE 41/2016 vp

HaVM 10/2016 vp

Lait tulevat voimaan 1.1.2017.

Henkilökorttilaissa säädetään muun muassa henkilökortin hakemisesta, myöntämisestä ja peruuttamisesta. Lakiin lisätään säännökset henkilökorttihakemuksen sähköisestä vireillepanosta, kevennetystä sähköisestä hakemusmenettelystä ja valmiiden korttien suoratoimituksesta. Henkilökorttia voi ha-

kea poliisilaitoksen lisäksi myös Suomen ulkomaan edustustosta. Henkilökorttilaissa säädetään tarkemmin hakijan tunnistamisesta ja henkilöllisyyden todentamisesta henkilökorttia haettaessa. Lisäksi ulkomaalaisen henkilökorttia koskevia säännöksiä tarkennetaan. Lakiin sisältyy säännökset myös tietyissä rikosepäilyyn, suorittamattomaan rangaistukseen ja asevelvollisuuteen liittyvissä tilanteissa myönnettävästä matkustusasiakirjaksi kelpaamattomasta Suomen kansalaisen henkilökortista. Henkilökorttilaissa ei säädetä sairausvakuutus-tietojen merkitsemisestä henkilökortille. Henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettuun lakiin sekä väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annettuun lakiin tehdään henkilökorttimenettelyn edellyttämät muutokset. Lisäksi pakkokeinolakiin, konkurssilakiin ja kansalaisuuslakiin tehdään tarvittavat muutokset.

● **Tuomioistuineläkelaki, laki tuomioistuinharjoittelusta, laki käräjäoikeuden lautamiehistä, laki ehdokkaiden nimeämisestä kansainvälisten tuomioistuinten ja Euroopan unionin tuomioistuimen tuomarin ja jäsenen tehtäviin, laki oikeudenkäynnistä vakuutusoidessa ja lait näihin lakeihin liittyvien lakien muuttamisesta sekä laki eräiden tuomarin ja valtuutetun esteellisyyttä koskevien säännösten soveltamisesta naiseen annetun lain kumoamisesta ja laki sotilas-oikeudenkäyntiasioita käsittelevistä yleisistä alioikeuksista annetun lain kumoamisesta (673–729/2016).**

HE 7/2016 vp

PeVL 14/2016 vp

LaVM 8/2016 vp

Lait tulevat voimaan 1.1.2017. Laki haastemieslain muuttami-

sesta ja laki oikeudenkäymiskaaren 2 luvun 6 § tulevat voimaan kuitenkin 1.10.2016.

Kaikkia tuomioistuimia koskeva yhteinen tuomioistuinlaki sisältää yleiset säännökset tuomioistumisesta ja tuomareista. Lakiin on koottu säännökset tuomioistuinten tehtävistä, organisaatiosta ja hallinnosta sekä niiden jäsenistä ja muusta henkilöstöstä. Korkeimmasta oikeudesta ja korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetut lait kuitenkin säilytetään. Tuomioistuinlakiin sisällytetään myös tuomareiden nimitysmääräyksen ja asetuksen säännökset. Niin ikään valtion virkamieslain tuomarin virkamiesoikeudellista erityisasetusta koskeva sääntely sijoitetaan tuomioistuinlakiin. Asetuksen taustaisesta sääntelystä pääsääntöisesti luovutaan. Tarkemmat määräykset tuomioistuinten toiminnan järjestämisestä annetaan kunkin tuomioistuimen työjärjestyksessä.

● Alkolukkolaki ja laki ajokorttilain muuttamisesta (730–731/2016).

*HE 68/2016 vp
LiVM 16/2016 vp*

Lait tulevat voimaan 30.12.2016.

Alkolukkolaisissa säädetään alkolukon hyväksynnästä, asentamisesta, huoltamisesta ja kalibroinnista sekä alkolukon markkinoille saattamiseen liittyvästä toimintailmoituksesta. Liikenteen turvallisuusvirasto toimii alkolukkojen markkinoille pääsyn ja asennus- ja huoltotoiminnan valvojana. Laissa säädetään myös ajoneuvon varustamisesta alkolukolla mahdollisen ajokiellon valvomiseksi ja ajokorttiluvan terveysvaatimusten täyttämiseksi sekä alkolukon käytöstä koulu- ja päivähoitokuljetuksissa. Ajokorttilakia täydennetään samassa yhteydessä niin, että alkolukolla valvottua ajo-oikeutta koskevat säännökset siirtyvät ajokorttilakiin.

● Joukkorahoituslaki, laki sijoituspalvelulain muuttamisesta, laki rahankeräyslain 2 §:n muuttamisesta, laki Finanssi- ja valvonnasta annetun lain muuttamisesta, laki Finanssi- ja valvonnasta annetun lain 1 ja 6 §:n muuttamisesta, laki vaihtoehtorahas-

tojen hoitajista annetun lain muuttamisesta, laki sijoitusrahastolain 3 a §:n muuttamisesta, laki panttilainauslaitoksesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta, laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 2 §:n muuttamisesta ja laki luottolaitostoiminnasta annetun lain 2 luvun 3 §:n muuttamisesta (734–738/2016).

*HE 46/2016 vp
TaVM 15/2016 vp*

Lait tulivat voimaan 1.9.2016.

Joukkorahoituksella tarkoitetaan suurelle yleisölle esitettäviä avoimia pyyntöjä kerätä varoja tiettyyn hankkeeseen. Joukkorahoitus on tapa kerätä rahoitusta henkilöiden ja organisaatioiden hankkeille sekä yritysten toimintaan. Joukkorahoituslailla parannetaan sijoittajan suojaa, lisätään yritysten rahoitusvaihtoehtoja sekä monipuolistetaan rahoitusmarkkinoita. Lain soveltamisalaan kuuluvat ainoastaan elinkeinotoiminnan rahoituksessa hyödynnetyt laina- ja sijoitusmuotoinen joukkorahoitus. Muut joukkorahoituksen toimintamuodot on rajattu lain soveltamisalan ulkopuolelle. Lain mukaan vain erityiseen rekisteriin merkitty toimija saa tarjota tai välittää joukkorahoitusta. Rekisteri- ja valvontaviranomaisena toimii Finanssivalvonta. Rekisteröinnin edellytykset määritellään laissa ja vaatimuksena on muun muassa, että ilmoituksen tekijä on luotettava ja että tällä on riittävä rahoitusmarkkinoiden tuntemus. Lisäksi laissa on säännökset muun ohessa rekisteriin merkittävistä tiedoista, asiakkaan suojasta, viranomaisvalvonnasta ja seuraamuksista.

➔ HALLITUKSEN ESITYKSET

● Hallituksen esitys (HE 119/2016 vp) eduskunnalle laiksi tekijänoikeuden yhteishallinnosta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Esityksellä pantaisiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/26/EU tekijän-

oikeuden ja lähioikeuksien kollektiivisesta hallinnoinnista sekä usean valtion alueen kattavasta musiikkiteosten oikeuksien lisensioinnista verkkokäyttöä varten sisämarkkinoilla.

Lakiin sisältyisivät muun muassa säännökset oikeudenhaltijoiden ja jäsenten oikeuksista ja päätösvalasta sekä heidän etujensa valvonnan yhteishallinnointiorganisaatiossa, tekijänoikeuskorvausten ja oikeuksien hallinnoinnista, yhteishallinnointiorganisaation suhteesta käyttäjiin, yhteishallinnoinnissa noudatettavasta avoimuudesta ja tiedonantovelvollisuudesta sekä sävellysteosten verkko-oikeuksien usean valtion alueen kattavasta lisensioinnista. Lakiin perustuvat riita-asiat käsiteltäisiin pääasiallisesti markkinaoikeudessa. Direktiivin mukaisena valvovana viranomaisena toimisi Patentti- ja rekisterihallitus.

● Hallituksen esitys (HE 123/2016 vp) eduskunnalle laiksi luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön maksutileihin liittyvien maksujen vertailukelpoisuudesta, maksutilien siirtämisestä ja mahdollisuudesta käyttää perusmaksutiliä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2014/92/EU). Esityksessä ehdotetaan luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamista peruspankkipalveluiden ja maksutilien avoimuuden ja vertailukelpoisuuden edistämiseksi. Laissa säädettäisiin nykyistä kattavammin asiakkaan oikeudesta peruspankkipalveluihin, perusmaksutilin ominaisuuksista ja siitä perittävistä maksuista sekä perusmaksutiliä koskevasta sopimuksesta ja sen irtisanomisesta. Luottolaitosten olisi raportoitava Finanssivalvonnalle tietoja perusmaksutileistä. Finanssivalvonta toimisi direktiivin mukaisena toimivaltaisena viranomaisena ja yhteysviranomaisena. Finanssivalvonnasta annetun lain säännöstä rikemaksusta muutettaisiin vastaamaan direktiivin vaatimuksia. Maksulaitoslakia täydennettäisiin tilinsiirtopalvelua koskevalla sään-

nöksillä. Maksupalvelulain säännöksiä palveluntarjoajan tiedonan-tovelvollisuudesta laajennettaisiin koskemaan maksuja koskevaa tietoasiakirjaa, sanastoa ja maksueritelyä. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.10.2016.

● **Hallituksen esitys (HE 130/2016 vp) eduskunnalle laeiksi työntekijän eläkelain, julkisten alojen eläkelain, työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain ja eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta.**

Työntekijän eläkelakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että työntekijän työeläkevakuutusmaksua nostetaan ja vastaavasti työnantajien työeläkevakuutusmaksua laske-taan. Lisäksi työeläkevakuutusyh-tiöistä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että työeläke-vakuutusyhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenistä kolmannes valittaisiin palkansaaajia ja kuuden-nes työnantajia edustavien keskus-järjestöjen ehdotuksesta. Samalla esityksessä ehdotetaan tehtäväksi muutamia teknislousteisia tarkis-tuksia työeläkelakeihin. Ehdotetut muutokset liittyvät työmarkkinoi-den keskusjärjestöjen tekemässä kilpailukykysojimuksessa sovit-tuun kokonaisuuteen. Lait on tar-koitettu tulemaan voimaan 1.1.2017.

➔ **KORKEIN OIKEUS**

KKO:2016:49

**Kuluttajansuoja – Sopimusehto-
jen sääntely**

Kuluttaja-asiamies vaati, että tele-yritystä kielletään käyttämästä ku-luttajien kanssa tehtävissä puhe-linliittymäsopimuksissa sopimus-ehtoa, jonka mukaan paperilaskus-ta veloitetaan erillinen maksu. Korkein oikeus ei pitänyt tuomios-taan ilmenevillä perusteilla ehtoa kuluttajansuojalain 3 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla kohtuuttomana.

KSL 3 luku 1 § 1 mom

KKO:2016:50

**Velan vanhentuminen – Vanhen-
tumisen katkaiseminen – Vapaa-**

**muotoinen katkaisutoimi –
Siirtymäsäännös**

Velallinen oli ulosottoasian vireil-läolon päättymisen jälkeen saanut ulosottovirastosta pyynnöstään tiedon siitä, mistä hänen veloistaan virasto oli antanut tiedot luot-totietoyhtiölle. Velallisen menette-lyn, joka ei ollut kohdistunut vel-kojaan, ei katsottu merkinneen vel-an vanhentumisesta annetun lain (VanhL) 10 §:n 1 momentin 2 koh-dassa tarkoitettua velan tunnusta-mista, joka olisi katkaissut uuden ulosoton perusteena olleen velan vanhentumisen.

Kysymys myös VanhL 11 §:n 3 momentin (324/2016) siirty-mäsäännöksen soveltamisesta.

VanhL 10 § 1 mom 2 kohta
VanhL 11 § 3 mom

KKO:2016:51

**Konkurssi – Konkurssin edelly-
tykset – Välimiesmenettely –
Välitystuomio**

X Ky haki Y Oy:n asettamista kon-kurssiin, koska Y Oy ei ollut mak-sanut välitystuomioon perustuvaa saatavaa. Välitystuomiota ei ollut määrätty pantavaksi täytäntöön, ja käräjäoikeudessa oli vireillä väli-tystuomion mitättömyyttä tai ku-moamista koskeva kanne.

X Ky:n saatava ei täyttänyt kon-kurssilain 2 luvun 2 §:n 1 momen-tin 1 kohdan edellytyksiä, koska välitystuomio ei ole täytäntöönpa-nokelpoinen ilman tuomioistuim-en antamaa määräystä. Konkurs-situomioistuimen tuli arvioida saatavan selvyyttä saman momen-tin 3 kohdan nojalla ja tällöin tutkia Y Oy:n väitteiden johdosta ne mi-tättömyys- ja kumoamisperusteet, jotka tämä oli myös kanteessaan esittänyt. (Ään.)

KonkL 2 luku 2 §
VälimiesmenettelyL 43 §
VälimiesmenettelyL 44 §

KKO:2016:52

**Seksuaalirikos – Lapsen seksua-
aalinen hyväksikäyttö – Seksua-
aalinen teko**

Peruskoulun opettaja A ja tämän 12-vuotias oppilas X olivat koulun tiloissa muutaman kerran halan-neet toisiaan ja X oli kerran istu-nut A:n sylissä. A oli lähettänyt X:lle sähköpostiviestejä, joissa

hän oli muun muassa kehumut X:n ulkonäköä ja puhutellut tätä hel-littelynimillä. Eräässä viestissä A oli kehottanut X:ää olemaan ker-tomatta yhteydenpidosta ulko-puolisille. Hovioikeus katsoi A:n syyllistyneen lapsen seksuaali-seen hyväksikäyttöön. Korkeim-man oikeuden ratkaisusta ilme-nevin perustein katsottiin, ettei A:n menettely ollut ollut seksuaa-lisesti olennaista. Syyte lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä hylättiin.

KKO:2016:53

**Työrikos – Työsyryntä – Virka-
rikos – Virkavelvollisuuden rik-
kominen**

Vankilanjohtaja ei jatkanut määrä-aikaisen apulaisvankilanjohtajan virkasuhdetta saatuaan tietää, että apulaisvankilanjohtaja seurusteli entisen vangin kanssa.

Kysymys siitä, oliko vankilan-johtaja syyllistynyt työsyryntään ja virkavelvollisuuden rikkomiseen syrjimällä apulaisvankilanjohtajaa perhesuhteiden perusteella.

Valtion virkamiesL 11 §
Valtion virkamiesL 69 a § 1 mom
RL 40 luku 9 §
RL 47 luku 3 §
YhdenvertaisuusL (21/2004) 6 §
1 mom

KKO:2016:54

**Oikeudenkäyntimenettely – Pää-
käsittely hovioikeudessa –
Kavallus – Törkeä kavallus**

Kysymys hovioikeuden velvolli-suudesta toimittaa törkeää kaval-lusta koskevassa asiassa vastaajien vaatimuksesta pääkäsittelyä.

OK 26 luku 14 § 2 mom

KKO:2016:55

**Velkomus – Oikeudenkäyntiku-
lut – Oikeudenkäyntimenettely –
Selvästi perusteeton vaatimus**

Perintäyhtiö oli pannut vireille sa-mana päivänä samaa vastaajaa vastaan kahdella eri haastehake-muksella kahden eri velkojan saa-miseen perustuneet velkomuskan-teet, jotka yhtiön ilmoituksen mu-kaan olivat riidattomia. Yhtiö vaati kummassakin kanteessa vastaajan velvoittamista korvaamaan sen oi-keudenkäyntikulut oikeudenkäy-

miskaaren 21 luvun 8 c §:n nojalla annetun oikeusministeriön asetuksen perustaksan mukaisella määrällä. Vastaaja ei antanut vastausta kanteisiin. Käräjäoikeus käsitteli asiat yhdessä ja antoi niissä yhteisen ratkaisun. Käräjäoikeus hyväksyi yhtiön vaatimukset muutoin, mutta hylkäsi yhtiön toisessa asiassa esittämän oikeudenkäyntikultujen korvaamista koskevan vaatimuksen selvästi perusteettomana.

Korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevillä perusteilla katsottiin, että vaatimus ei ollut oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 §:ssä tarkoitettulla tavalla selvästi perusteeton siten, että käräjäoikeus olisi voinut hylätä sen viran puolesta. (Ään.)

OK 21 luku 8 c §
OK 5 luku 13 § 1 mom
OK 18 luku 6 § 1 mom

OikMA vastapuolen maksettavaksi tuomittavista oikeudenkäyntikuluista oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 c §:ssä tarkoitetuissa asioissa

KKO:2016:56

Rangaistuksen määrääminen – Rangaistuslajin valinta – Ehdollinen vankeus – Ehdollisen vankeuden määrääminen täytäntönpantavaksi – Yhteisen rangaistuksen mittaaminen

A oli tuomittu törkeästä pahoinpitelystä 1 vuoden 1 kuukauden pituiseen ehdolliseen vankeuteen. A oli noin kahdeksan kuukauden kulluttua törkeään pahoinpitelyyn syyllistymisestä ja noin kuukausi ehdollisen vankeuden koeajan alkamisesta syyllistynyt neljään pahoinpitelyyn, joissa tekovälineenä oli käytetty alumiinista pesäpallomailaa. Korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevin perustein ehdollinen vankeus määrättiin pantavaksi täytäntöön kokonaan ja A tuomittiin yhteiseen 1 vuoden 4 kuukauden ehdottomaan vankeusrangaistukseen.

RL 2 b luku 5 §

KKO:2016:57

Oikeudenkäyntimenettely – Jatkokäsittelylupa – Ennakkoratkaisuperuste – Vahingonkorvaus - Julkisyhteisön korvaus-

vastuu – Korvattava vahinko – Kärsimys

Korkein oikeus oli päätöksessään KKO 2014:58 katsonut, että kotietsintä oli toimitettu A:n asunnossa syyskuussa ja lokakuussa 2011 vastoin pakkokeinolain säännöksiä ja palauttanut A:n vahingonkorvausvaatimuksen tutkittavaksi käräjäoikeuteen. Käräjäoikeus velvoitti valtion suorittamaan A:lle korvaukseksi kotirauhan ja yksityisyyden rikkomisesta johtuvasta kärsimyksestä 2 000 euroa. Hovioikeus ei myöntänyt valtiolle jatkokäsittelylupaa.

Korkein oikeus katsoi, että asiassa olisi tullut myöntää jatkokäsittelylupa ennakkoratkaisuperusteella.

OK 25 a luku 11 § 1 mom 3 kohta

KKO:2016:58

Ympäristörikos – Ympäristön turmeleminen – Osakeyhtiö – Hallituksen jäsen

Perunahiutaleita valmistaneen osakeyhtiön tuotantolaitokselta oli vuosina 2004–2006 päästetty ympäristöön perunamultalietettä, joka oli aiheuttanut ympäristön pilaantumista.

Kysymys siitä, olivatko A ja B syyllistyneet ympäristön turmelemiseen laiminlyömällä velvollisuutensa osakeyhtiön hallituksen jäseninä. (Ään.)

RL 48 luku 1 § (578/1995)
RL 48 luku 7 §
OYL (734/1978) 8 luku 6 §

KKO:2016:59

Kansainvälinen prosessioikeus – Bryssel I -asetus – Tuomioistuimen toimivalta – Suomen tuomioistuimen kansainvälinen toimivalta

Saksassa liikenneonnettomuudessa loukkaantunut A oli nostanut käräjäoikeudessa kanteen vakuutusenantajaa vastaan, jolla oli kotipaikka Saksassa. Tapaturmavakuutuslain perusteella korvausta A:lle maksanut vakuutusyhtiö oli nostanut samassa käräjäoikeudessa takautumiskanteen edellä mainittua saksalaista vakuutusenantajaa vastaan. Käräjäoikeuden katsottiin olevan toimivaltainen käsittelemään jälkimmäisen kanteen.

Bryssel I -asetus (44/2001) 6 artikla 2 alakohta
OK 18 luku 5 § 2 mom
OK 10 luku 10 § 4 mom

➔ KORKEIN HALLINTO-OIKEUS

Yleishallintoasiat

KHO:2016:94

Kunnallinen viranhaltija – Kunnan lomautuspäätöksen lainvoimainen kumoaminen – Kumoa misperusteena muu lainvastaisuus kuin kunnallista viranhaltijaa koskevan lain vastaisuus – Peruskoulun ja lukion opettajien lomauttaminen – Lomautettujen opettajien oikeus saada lomautusajalta palkkaa

H:n kunnanhallitus oli yleispäätöksellään 10.12.2009 päättänyt hyväksyä kunnan henkilökunnan vuonna 2010 toteutettavan lomauttamisen periaatteet ja rajaukset. Hallinto-oikeus kumosi 27.6.2011 antamallaan ja sittemmin lainvoimaiseksi tulleella päätöksellään OAJ:n paikallisyhdistyksen valituksesta päätöksen peruskoulun ja lukion opettajien lomauttamisen osalta perusopetuslain ja lukiolain ja siten myös kuntalain (365/1995) 90 §:n 2 momentin vastaisena.

Lukion ja peruskoulun opettajat oli lomautettu ennen hallinto-oikeuden päätöksen antamista opettajakohtaisten päätösten perusteella, joista päätöksistä ei ollut valitettu erikseen. Opettajien vaadittua kuntaa suorittamaan heille laitoman lomautuksen ajalta maksamatta jääneet palkat kunnanhallitus hylkäsi vaatimuksen ja myöhemmin myös oikaisuvaatimuksen. Hallinto-oikeus hylkäsi opettajien valituksen.

Korkein hallinto-oikeus pysytti hallinto-oikeuden päätöksen lopputuloksen. Kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain (viranhaltijalaki) 30 §:n 1 momentin mukaan työnantajalla on oikeus lomauttaa viranhaltija siten, että virantoimitus ja palkanmaksu keskeytetään toistaiseksi tai määräajaksi, jos työnantajalla on mainitun lain 37 §:n mukainen peruste (taloudelliset ja tuotannolliset syyt) irtisanoa työsuhde. Viranhaltijalain 33 §:n mukaan, jos lomautusta

koskeva päätös kumotaan lainvoimaisella päätöksellä mainitun lain 30 §:n 1 tai 2 momentin vastaisena, viranhaltijalle maksetaan lainvastaisen lomautuksen vuoksi saamatta jäänyt säännöllisen työajan ansio. Koska H:n kunnanhallituksen lomautusta koskevaa yleispäätöstä ei ollut kumottu viranhaltijalain 33 §:ssä tarkoitettulla perusteella, muutoksenhakijoilla ei ollut oikeutta lomautusajan palkkaan. Lain esityöt huomioon ottaen viranhaltijalain 33 §:ää ei voitu myöskään tulkita sanamuotoaan laajentavasti tai siitä poikkeavasti.

L kunnallisesta viranhaltijasta 30 § 1 ja 2 momentti, 33 ja 37 §

KHO:2016:95

Asiakirjajulkisuus – Finanssivalvonta – Valvontasalaisuus – Päätynyt valvontatoimi – Listalleottoesitteen hyväksyminen – Kansainvälisten tilinpäätösstandardien noudattamisen valvonta

Finanssivalvonnasta annetussa laissa (878/2008) tai muussa Finanssivalvonnan toimintaa koskevassa laissa ei ole säädetty Finanssivalvonnan asiakirjojen julkisuudesta julkisuuslain säännöksistä poiketen.

Yhtiön listalleottoesitteen hyväksymiseen liittyvät Finanssivalvonnan kirjalliset yhteydenotot yhtiöön eivät niiden sisältökin huomioon ottaen olleet esitteen julkaisemisen jälkeen julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 15 kohdan perusteella salassa pidettäviä.

Finanssivalvonta oli lisäksi lähettänyt yhtiölle 27.8.2013 ja 31.10.2013 valvontakirjeet, jotka koskivat sen konsernitilinpäätöstä 31.12.2012 ja osavuositilinsäädystä 30.6.2013. Finanssivalvonnalla on lakiin perustuva oikeus saada kansainvälisten tilinpäätösstandardien noudattamisen valvontaa varten tarvitsemansa tiedot, joten se ei tältä osin toimi vapaaehtoisesti annettujen tietojen varassa. Tietojen antamisen valvontakirjeiden sisältöä siltä osin kuin niiden julkisuudesta korkeimmassa hallinto-oikeudessa oli kysymys ei näin ollen voitu katsoa vaarantavan Finanssivalvonnan suorittaman valvonnan tai sen tarkoituksen toteutumista. Valvontakirjeet eivät myöskään niiden sisältöön nähden olleet muullakaan perusteella jul-

kisuuslain 24 §:n 1 momentin 15 kohdan perusteella salassa pidettäviä siltä osin kuin niiden julkisuudesta oli korkeimmassa hallinto-oikeudessa kysymys.

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (julkisuuslaki) 24 § 1 momentti 15 kohta

KHO:2016:96

Jätelaki – Hallintopakkoasia – Uhkasakon asettaminen – Uhkasakon tuomitseminen – Kaksoisrangaistavuuden kielto – Ne bis in idem

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen oli maaliskuussa 2012 tekemällään lainvoimaisella päätöksellä jätelain nojalla määrännyt yhtiön siivoamaan yhtiön hallitsemansa kiinteistön ja asettanut määräyksen tehosteeksi 80000 euron uhkasakon. Yhtiön laiminlyötyä siivoamismääräyksen noudattamisen kunnan ympäristönsuojeluviranomainen oli valituksen kohteena olevalla päätöksellään elokuussa 2014 tuominnut uhkasakosta maksettavaksi 56 000 euroa ja asettanut uuden 56000 euron suuruisen uhkasakon siivoamismääräyksen tehosteeksi.

Yhtiön toimitusjohtaja oli kesäkuussa 2013 tuomittu rangaistukseen ympäristön turmelemisesta. Yhtiö oli samalla tuomittu menettämään valtiolle rikoksen tuottamana taloudellisena hyötynä 98814 euroa. Syyksilukeminen perustui osaksi samoihin tarkastuksissa havaittuihin seikkoihin kuin siivoamismääräyksen perusteena ollut jätelain roskaamiskiellon vastainen toiminta.

Uhkasakkomenettelyä, johon kuuluvat uhkasakon asettaminen ja velvoitteen jäätyä noudattamatta uhkasakon tuomitseminen maksettavaksi, ei ole tarkoitettu rangaistusluonteiseksi seuraamuksiksi, vaan sen tavoitteena on varmistaa päävelvoitteen eli tässä tapauksessa jätelain mukaisen siivoamisvelvollisuuden noudattaminen ja ympäristön palauttaminen roskaamiskiellon vastaista menettelyä edeltäneeseen tilaan. Koska siivoamisvelvoitteen tehosteeksi asetettu uhkasakko ei ollut rangaistusluonteinen seuraamus, uhkasakon tuomitseminen ja uuden uhkasakon asettaminen eivät olleet vastoin ne bis in idem -kieltoa.

Euroopan ihmisoikeussopimus 7. lisäpöytäkirja 4 artikla 1 kappale Suomen perustuslaki 22 § Jätelaki (1072/1993) 19 §, 20 § ja 21 § Jätelaki (646/2011) 72 §, 73 §, 75 § 1 momentti, 126 §, 129 §, 151 § 1 momentti Uhkasakkolaki (1113/1990) 6 §, 10 § ja 12 §

KHO:2016:97

Julkinen hankinta – Tarjoajien tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu – Tarjouspyynnön epäselvyys – Tarjousten vertailukelpoisuus – Nollahinnoittelu

Hankintayksikkö oli pyytänyt tarjouksia useita tuotteita ja palveluja käsittävästä rakennuspiirustusten kopiointipalvelusta. Tarjouspyynnön liitteenä olleen tarjouslomakkeen mukaan tuotteen tai palvelun hinta oli voitu ilmoittaa nollahintana, jos se sisältyi muihin töihin. Markkinaoikeus hylkäsi yhtiö A:n hankintapäätöksestä tekemän valituksen. Markkinaoikeus katsoi, ettei tarjouspyyntö ollut valittajan esittämällä tavalla virheellinen tai epäselvä, vaikka tarjouspyynnön perusteella oli ollut mahdollista tehdä tarjous, jossa johonkin työ-kategoriaan kuuluvat palvelut oli hinnoiteltu nollassi.

Korkein hallinto-oikeus kumosi markkinaoikeuden päätöksen ja hankintapäätöksen. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että tarjouspyyntö oli ollut hinnan ilmoittamisen osalta siinä määrin tulkinnanvarainen ja epäselvä, ettei se ollut omiaan tuottamaan yhteismitallisia ja keskenään vertailukelpoisia tarjouksia eikä turvaamaan tarjouskilpailuun osallistuvien tarjoajien tasapuolista ja syrjimätöntä kohtelua tarjousvertailussa. Tarjouslomakkeessa ei ollut tarkemmin määritelty niitä tilanteita, joissa jonkin tuotteen tai palvelun hinta voisi sisältyä johonkin toiseen työhön. Tarjouspyyntöasiakirjoista ei myöskään ilmennyt, tulivatko tarjouslomakkeessa mainitut tunti-työt hankittaviksi vain jonkin muun tuotteen tai palvelun yhteydessä vai myös sellaisinaan itenäisinä tuntitöinä.

Tarjouslomakkeesta ei myöskään sen rakenne huomioon otettuna yksiselitteisesti ilmennyt, koskiko lomakkeen viimeisen osion taulukon alla ollut maininta hinnan ilmoittamisesta nollassi

euroa vain kyseistä taulukkoa vai muitakin tarjouslomakkeen taulukkoja. Tarjouslomakkeessa olleen tuotteiden ja palvelujen nollahinnoittelua koskevan maininnan sisältö oli siten jäänyt tulkinnanvaraiseksi ja epäselväksi, eivätkä tarjoajat olleet sen perusteella voineet tarjouksiaan laatiessaan täsmällisesti tietää, miten hankinnan kohteena olevien tuotteiden ja palvelujen hinnat oli tullut ilmoittaa.

Laki julkisista hankinnoista 2 § 1 momentti ja 40 § 1 momentti

KHO:2016:98

Ulkomaalaisasia – Työntekijän oleskelulupa – Maahantulo-kielto – Maahantulosäännösten kiertäminen – Isovanhempi lasten- ja kodinhoitajana

A oli hakenut työntekijän oleskelulupaa työskennelläkseen tyttärensä perheessä lasten- ja kodinhoitajana. Maahanmuuttovirasto oli hylännyt oleskelulupahakemuksen katsottuaan, että oli perusteltua aihetta epäillä, että A:n tarkoituksena oli kiertää perhesidettä koskevia maahantulosäännöksiä hakemalla työntekijän oleskelulupaa. Maahanmuuttovirasto oli lisäksi päättänyt käännä A:n kotimaahansa ja määrännyt hänet kahden vuoden pituiseen maahantulo-kieltoon. Hallinto-oikeus oli hylännyt A:n valituksen.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että kun isovanhempi toimii lapsenlastensa hoitajana, työnantaja on hänen lähisukulaisensa ja työtä tehdään yleensä työnantajan kotona vaihtelevina aikoina. Erityisesti, jos isovanhempi asuu lapsenlasten kanssa samassa taloudessa, työajan erottaminen vapaa-ajasta voi olla vaikeaa. Tällaisessa tapauksessa isovanhemman palkka muodostuu lisäksi suurelta osin luontoiseduista. Työsuoritus ja palkka eivät ole välttämättä yhteydessä toisiinsa, koska isovanhemmat tyypillisesti hoitavat lapsenlapsiaan myös vastikkeetta ja toisaalta lapset saattavat tukea heitä taloudellisesti riippumatta työsuorituksesta. Näin ollen normaalin työsuhteen edellytykset eivät usein täyty isovanhemman toimiessa lastenhoitajana, eikä työsuhde ole verrattavissa tavalliseen työsuhteeseen vieraiden välillä.

Suomessa on sinänsä tavallista, että isovanhemmat auttavat van-

hempia lasten hoitamisessa. Isovanhempia ei kuitenkaan tavanomaisesti palkata lastenhoitajiksi eikä hoitaminen tapahdu työsuhteessa. Suomessa ei ole ylipäätään tavallista palkata lastenhoitajia, vaan lasten päivähoito on järjestetty siten, että lapsella on oikeus kunnalliseen päivähoitoon. Vanhempi voi itse saada tukea siihen, että hän hoitaa alle 3-vuotiasta lasta kotona. Lisäksi hoidon järjestämiseen voi saada yksityisen hoidon tukea, jos lasta hoitaa palkattu hoitaja tai yksityinen päiväkotitoimi. Yksityisen hoidon tukea ei kuitenkaan makseta, jos hoidon tuottaja asuu samassa taloudessa lapsen kanssa.

Työsopimuksen tekeminen lapsen vanhemman ja isovanhemman välillä lasten hoitamisesta ei siten ole tavanomaista eikä työsuhde ole muutenkaan verrattavissa tavanomaiseen työsuhteeseen.

A ei ollut työskennellyt lastenhoitajana perheensä ulkopuolella eikä hänellä ollut koulutusta lastenhoito- tai kodinhoitoalalle. Hän ei ollut häntä kuultaessa tiennyt tarkkoja työaikojaan eikä työnsä yksityiskohtaista sisältöä. Hän oli kertonut, että hänen tarkoituksensa oli asua ainakin aluksi tyttärensä perheen luona, mutta työsuhteesta ei ilmennyt eikä työ- ja elinkeinotoimistolle ollut ilmoitettu, että hän olisi saanut rahapalkan lisäksi luontoisetuja. Työntekijän oleskelulupa oli voitu jättää myöntämättä ulkomaalaislain 36 §:n 2 momentin nojalla. Hallinto-oikeuden päätöksen lopputuloksen muuttamiseen oleskeluluvan osalta ei ollut perusteita.

Maahanmuuttovirasto oli voinut päättää käännä A:n kotimaahansa. Kun maahantulo-kieltoa koskevassa kokonaisharkinnassa otettiin huomioon A:n perhesiteet Suomeen ja se, että hänen menettelynsä hänen hakiessaan oleskelulupaa ei ollut ollut erityisen moitittavaa, maahantulo-kiellon määräämistä vastaan puhuvia seikkoja oli pidettävä maahantulo-kieltoa puoltavia seikkoja painavampina. Näin ollen A:ta ei olisi tullut määrätä maahantulo-kieltoon. Hallinto-oikeuden ja Maahanmuuttoviraston päätökset kumottiin maahantulo-kieltoa koskevilta osin.

Ulkomaalaislaki 36 § 2 momentti, 49 § 1 momentti 3 kohta, 146 § 1 momentti (380/2006)

KHO:2016:99

Ulkomaalaisasia – Maahantulosäännösten kiertäminen – Työntekijän oleskelulupa – Hakijan tiedot työsuhteesta ja työsuhteen ehtoista

Bangladeshin kansalainen A oli hakenut työntekijän oleskelulupaa työskennelläkseen Suomessa siivoojana X Oy:ssä. Suomen New Delhin edustusto oli haastatellut A:ta tulkin välityksellä bengaliksi, koska hän ei osannut englantia. Haastattelussa oli selvitetty muun ohessa A:n tietämystä työsuhteen ehtoja ja oikeuksistaan työntekijänä Suomessa.

Maahanmuuttovirasto ei ollut työ- ja elinkeinotoimiston tekemästä myönteisestä osaratkaisusta huolimatta myöntänyt 31.12.2013 A:lle työntekijän oleskelulupaa perustellen päätöstään ulkomaalaislain 36 §:n 2 momentilla. Maahanmuuttoviraston mukaan A:n vähäiset tiedot työsuhteesta ja muista Suomessa oleskeluun liittyvistä seikoista yhdessä puutteellisen kielitaidon ja vaatimattoman koulutustason kanssa saattoivat hänet erityisen haavoittuvaan asemaan ja täysin riippuvaiseksi työnantajasta.

Työntekijän oleskelulupaa koskevan hakemuksen perusteena olevan työsuhteen luonnetta ei voitu ratkaista pelkästään kirjallisen hakemuksen perusteella, vaan hakemus oli ratkaistava sen mukaisesti, mikä oli hakijan oma käsitys hänen työsuhteensa laadusta ja sisällöstä. Mikäli hakijan haastattelussa ilmeni, ettei hän tiennyt riittävästi työsuhteensa perusteista ja olosuhteista, joihin hän Suomessa muuttaa, oleskelulupaharkinnassa oli arvioitava, oliko perusteltua katsoa oleskelulupahakemuksen vastaavan hakijan tarkoitusta. Epäselvän hakemuksen yhteydessä harkinnassa oli otettava huomioon myös se, oliko hakija mahdollisesti vaarassa joutua työntekijänä hyväksikäytetyksi.

Kun otettiin kokonaisuudessaan huomioon A:n puutteelliset tiedot työsuhteensa keskeisistä ehtoista yhdistettynä hänen erittäin rajalliseen kielitaitoonsa, oli perusteltua katsoa, ettei hän tiennyt riittävästi oman oleskelulupahakemuksensa perusteista eikä niistä olosuhteista, joissa hänen olisi tarkoitus työskennellä Suo-

messä. A:n kertoman perusteella hänen työsuhteensa ei myöskään täyttäisi niitä edellytyksiä, joita Suomessa normaalille työsuhteelle asetettiin. Tähän nähden oli perusteltua aihetta epäillä, että oleskelulupahakemuksen tarkoituksena oli kiertää työntekijän oleskelulupaa koskevia säännöksiä.

Maahanmuuttovirasto oli voinut jättää työntekijän oleskeluluvan myöntämättä ulkomaalaislain 36 §:n 2 momentin nojalla.

Ulkomaalaislaki 36 § (668/2013), 70 § (301/2004), 75 § (301/2004) ja 83 § (973/2007)

Euroopan neuvoston yleissopimus ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta (SopS 43–44/2012)

KHO:2016:105

Valtion virkamies – Palkkaa vastaava korvaus – Määräaikainen virkasuhde – Määräaikaista virkasuhdetta edellyttävä peruste – Jatkuva tarve – Valtion mielisairaala – Mielisairaanhoidaja

A:n määräaikainen virkasuhde valtion mielisairaalaan oli päättynyt 31.1.2014 hänen oltuaan nimitettynä yhtäjaksoisesti 7.4.2008 alkaen 39 määräaikaiseen mielisairaanhoidajan virkasuhteeseen. A oli vaatinut hallinto-oikeudessa valtion virkamieslain (virkamieslaki) 56 §:n mukaista palkkaa vastaavaa korvausta.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että edellytyksiä virkamieslain 56 §:n 1 momentin mukaiseen korvaukseen ei ollut siltä osin kuin määräaikaisten nimitysten perusteina olivat avoimen viran väliaikainen hoito ja toisen virkamiehen virkavapaudesta johtuva sijaisuus, sillä niissä kysymys oli virkamieslain 9 §:n 1 momentin mukaisista, määräaikaista virkasuhdetta edellyttävistä perusteista.

Kun otettiin huomioon Niuvanniemen sairaalan työn luonne sekä mielisairaanhoidajien suuri määrä, mielisairaanhoidajien virkatehtävien hoitamiseen virkamiesten vuosilomien aikana katsottiin olleen sellainen jatkuva tarve, että kysymys ei ollut virkamieslain 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua työstä, joka olisi edellyttänyt määräaikaista virkasuhdetta. Myös hoitopotilaiden lisävalvontaan katsottiin jo A:n kohdalla toteutuneiden määräaikaisten tehtävien määrä huomioon ot-

taen esillä olleena ajanjaksona olleen sellainen jatkuva tarve, että tehtäviä ei voitu pitää virkamieslain 9 §:n 1 momentissa tarkoitettuina määräaikaisten tehtävinä. Näin ollen edellytykset palkkaa vastaavalle korvaukselle virkamieslain 56 §:n 1 momentin nojalla olivat olemassa niiltä osin kuin A oli nimitetty vuosiloman sijaiseksi ja niiltä osin kuin määräaikaisten nimitysten perusteena oli ollut muun hoitopotilaan lisävalvonta.

Valtion virkamieslaki 9 § 1 momentti ja 56 § 1 momentti
Neuvoston direktiivi 1999/70/EY Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemästä määräaikaista työtä koskevasta puitesopimuksesta, 5 lauseke 1 kohta

KHO:2016:106

Ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA-menettely) – Pakollinen YVA-menettely – Arviointimenettelyn soveltaminen yksittäistapauksessa – Määräyksenvarainen YVA-menettely – Yhteisvaikutus muiden hankkeiden kanssa – Hankkeen pilkkominen – Louhinta ja murskaus

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen oli myöntänyt luvan M Oy:n louhinta- ja murskaushankkeeseen, joka käsittelee noin seitsemän hehtaarin louhinta-alueen. Vuotuinen ottomäärä oli keskimäärin 50000 ja enimmillään 100000 kiintokuutiometriä. Hankkeeseen läheisyydessä sijaitsi useita muita louhinta- ja kivenmurskaushankkeita. Eri hankkeiden louhinta-alueiden pinta-ala oli yhteensä noin 50 hehtaaria.

Valituksenalainen hanke ei ylittänyt YVA-asetuksen 6 §:n 2 kohdan b alakohdassa säädettyjä arviointimenettelyn soveltamisen alarajoja, joten siihen ei suoraan YVA-lain 4 §:n 1 momentin nojalla ollut sovellettava ympäristövaikutusten arviointimenettelyä.

YVA-lain 4 §:n 1 momentissa ja YVA-direktiivin I liitteessä tarkoitettuna pakollisen eli järjestelmällisen arvioinnin piiriin kuuluvat mainitussa liitteessä ja YVA-asetuksen 6 §:ssä tarkoitettujen hankkeiden ja niiden eräät muutokset. YVA-

asetuksen 6 §:n 12 kohdasta ja YVA-direktiivin liitteen I 24 kohdasta verrattuna liitteen II 13 a kohtaan ilmenee, että hankkeen muutos kuuluu pakollisen arvioinnin piiriin ainoastaan siinä tapauksessa, että muutos yksin suuruudeltaan vastaa pakollisen arvioinnin piiriin kuuluvaa hanketta. Nyt kysymyksessä olevasta hankkeesta vastaava oli oikeudellisesti ja tosiasiallisesti eri taho kuin lähellä sijaitsevien hankkeiden toiminnanharjoittajat. Muutoinkaan ei saadun selvityksen mukaan ollut kysymys siitä, että valituksen kohteena oleva hanke liittyisi suoraan lähialueilla ennestään harjoitettavaan toimintaan tai sen laajentamiseen. Tähän nähden asiassa ei ollut YVA-lain 4 §:n 1 momentin soveltamisen kannalta merkitystä sillä, että kaikkien hankkeiden yhteenlaskettu pinta-ala ja vuosittainen ottomäärä ylittäisi YVA-asetuksen 6 §:n 2 kohdan b alakohdan kynnysarvot.

M Oy:n hankkeen läheisyydessä harjoitettiin samankaltaista louhintaa ja murskausta, mutta hankkeissa ei käytetty yhteistä kalustoa tai toimintaresursseja. Kysymys oli eri vaiheissa olevista ja eri toiminnanharjoittajien toteuttamista hankkeista eikä hankkeilla siten ollut kiinteää vuorovaikutusta tai toiminnallista yhteyttä. M Oy:n hanketta ei voitu pitää keinotekoisesti YVA-menettelyn soveltamisen välttämiseksi muista hankkeista erotettuna hankkeena. M Oy:n hankkeesta aiheutuvia ympäristövaikutuksia yhdessä muiden hankkeiden kanssa arviointina ei pidetty sellaisina, että hankkeen olisi katsottava todennäköisesti aiheuttavan laadultaan ja laajuudeltaan YVA-lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. M Oy:n hankkeen ei muutenkaan voitu katsoa olevan sellainen, että siihen olisi tullut YVA-lain 4 §:n 2 momentin perusteella soveltaa ympäristövaikutusten arviointimenettelyä.

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (YVA-laki) 4 § ja 5 § 2 momentti
Asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (YVA-asetus) 6 ja 7 §
YVA-direktiivi 2011/92/EU

KHO:2016:107

Ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA-menettely) – Arviointimenettelyn soveltaminen yksittäistapauksessa – Määräyksenvarainen YVA-menettely – Yhteisvaikutus muiden hankkeiden kanssa – Hankkeen pilkkominen – Vesitalousasia – Vedenhankinta – Pohjavesi – Natura 2000

Aluehallintovirasto oli myöntänyt yhtiölle A vesilain mukaisen luvan pohjaveden oton lisäämiseen Selänpään pohjavesialueella 600 kuutiometristä 2 000 kuutiometriin vuorokaudessa. Ennen lupasian vireille tuloa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus oli yhtiön A pyynnöstä tehnyt päätöksen YVA-menettelyn soveltamisesta hankkeeseen, jonka tarkoituksena oli ottaa kyseiseltä pohjavesialueelta pohjavettä 6000–7000 kuutiometriä vuorokaudessa. Yhteysviranomaisena oli perustellut arviointimenettelyn soveltamista koskevaa päätöstään hankkeen sijainnilla suhteessa läheiseen Natura 2000 -alueeseen sekä hankkeen yhteisvaikutuksilla muiden suunnitelluilla olevien hankkeiden, kuten yhtiön B hankkeiden, kanssa.

Yhtiö A oli toimittanut yhdessä yhtiön B kanssa laatimansa Selänpään pohjavedenottohanketta koskevan arviointiohjelman ja ympäristövaikutusten arviointiselostuksen yhteysviranomaiselle. YVA-menettelyssä tarkastelluissa vaihtoehdoissa otettava vesimäärä vaihteli nollavaihtoehtoa lukuun ottamatta välillä 8000–22000 kuutiometriä vuorokaudessa. Arviointiselostus ja yhteysviranomaisen lausunto siitä olivat valmistuneet vasta vesitalouslupaa koskevan päätöksen jälkeen.

Yhtiön A lupahakemuksen mukainen hanke oli ottomäärältään selvästi pienempi kuin arviointivelvollisuuden osalta oli säädetty tai mihin yhteysviranomaisella päätöksellään oli otanut kantaa. Hanke oli ottomäärältään myös pienempi kuin YVA-menettelyn kohteena olleet eri vaihtoehdot, hankkeen tosiasialliset ympäristövaikutukset rajoittuivat suppealle alueelle eikä hankkeella ollut sellaista vuorovaikutusta tai muuta tosiasiallista yhteyttä muiden YVA-menettelyn kohteena olle-

den hankkeiden kanssa, että se olisi vaikuttanut YVA-menettelyn vaihtoehtotarkasteluun. Vesilain mukaisen luvan myöntäminen yhtiölle A pohjaveden oton lisäämiseen ei näin ollen merkinnyt ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamista koskeneen päätöksen kohteena olleen hankkeen pilkkomista siten, että se olisi tullut katsoa YVA-lain tai YVA-direktiivin vastaiseksi arviointivelvollisuuden kiertämiseksi.

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (YVA-laki) 4 §, 7 §, 13 § 1 momentti
Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (YVA-asetus) 6 §, 7 §
Vesilaki (587/2011) 3 luku 4 §, 11 luku 3 § 2 momentti
Luonnonsuojelulaki 65 §
YVA-direktiivi 2011/92/EU 2 artikla
Luontodirektiivi 92/43/ETY 6 artikla

KHO:2016:108

Julkinen hankinta – Soveltamisala – Markkinaoikeuden toimivalta – Hankintayksikkö – Konserni – Emoyhtiö – Tytäryhtiö – Julkisoikeudellinen laitos – Yleisen edun mukaiset tarpeet – Toiminnan kaupallinen tai teollinen luonne – Tietoliikenneverkko – Viranomaisverkko – Huoltovarmuuteen liittyvä toiminta – Turvallisuuskriittinen toiminta – Laajakaistapalvelu

Viranomaisten käytössä olevien ja yhteiskunnan turvallisuuden varmistamiseen liittyvien tietoliikenneverkkojen rakentamista ja opeointia harjoittava osakeyhtiö oli päättänyt käynnistää palveluoperaattoritoiminnan, joka oli annettu tytäryhtiön tehtäväksi. Tytäryhtiö tarjosi viranomaisille ja muille turvallisuuskriittisille toimijoille laajakaistapalvelua. Kysymyksessä oleva hankinta tehtiin mainitun palvelun tarjoamiseksi. Tarjouspyyntö ja sen sisältämät seikat olivat merkityksellisiä arvioitaessa, mitä tahoa oli pidettävä hankinnan tekijänä. Tarjouspyynnön ehtojen mukaan emoyhtiöllä oli keskeisiä tehtäviä palvelujen tuottamisessa. Sekä emoyhtiö että tytäryhtiö katsottiin hankinnan tekijöiksi kysymyksessä olevassa hankinnassa.

Emoyhtiö oli valtion kokonaan omistama, voittoa tavoittelematon yhtiö, jonka tehtävänä on tietoliikenneverkkojen rakentaminen ja operointi yhteiskunnan palvelujen turvaamiseksi kaikissa olosuhteissa. Sille annettun tehtävän perusteella yhtiö oli perustettu tyydyttämään sellaisia yleisen edun mukaisia tarpeita, joilla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta. Emoyhtiön katsottiin olevan hankintalain 6 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu julkisoikeudellinen laitos.

Tytäryhtiö oli toiminut laajakaistapalvelua koskevassa hankkeessa ja siihen liittyvässä hankinnassa tiiviissä yhteydessä yleisen edun mukaisia tarpeita tyydyttävän emoyhtiönsä kanssa. Laajakaistapalvelu liittyi viranomaisverkkojen operointiin ja siten viranomaisten turvallisuuskriittisiin sekä huoltovarmuuteen liittyviin toimintoihin. Markkinoilla ei ollut saatavilla tytäryhtiön tarjoaman kaltaisia erityiset turvallisuustarpeet huomioon ottavia laajakaistapalvelutuotteita turvallisuuskriittisille toimijoille. Tytäryhtiön harjoittaman palveluoperaattoritoiminnan katsottiin toteuttavan sellaisia yleisen edun mukaisia tarpeita, joilla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta. Myös tytäryhtiön katsottiin olevan hankintalain 6 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu julkisoikeudellinen laitos.

Asia palautettiin markkinaoikeudelle uudelleen käsiteltäväksi markkinaoikeuden jätettyä asiassa tehdyn valituksen tutkimatta sillä perusteella, että markkinaoikeuden tulkinnan mukaan tytäryhtiö ei ollut hankintayksikkö.

Laki julkisista hankinnoista 6 § 1 momentti 4 kohta

KHO:2016:109

Vammaispalvelu – Vaikeavammainen henkilö – Kehitysvamma – Henkilökohtainen apu – Voimavara määritellä avun sisältö ja toteutustapa – Kyky suoriutua tavanomaisista elämäntoiminnosta avustajan avulla – Kehitysvammalain mukaiset palvelut

A, jolla oli diagnosoitu keskivaikea kehitysvammaisuus ja uusiutuvat maaniset jaksot, asui palvelukodissa omassa asunnossa. Hänelle oli myönnetty 20 tuntia henkilökohtaista apua kuukaudessa. Kuntayhtymän yksilöhuoltojaosto oli

lakkauttanut henkilökohtaisen avun, koska A oli käyttäytynyt haastavasti ja aggressiivisesti avustajaansa kohtaan ja oli karkailut. A:n osallistumiseen palvelukodin päivätoimintaan oli tarvittu kolme ohjaajaa. Yksilöhuoltojaosto oli henkilökohtaista apua vastaavana palveluna tarjonnut A:lle kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain mukaista tukihenkilöpalvelua. Hallinto-oikeus kumosi A:n valituksesta yksilöhuoltojaoston päätöksen. Hallinto-oikeus katsoi, että A kykenee muodostamaan oman mielipiteensä ja ymmärtää asiassa tehtävän ratkaisun merkityksen ja hänellä on laissa tarkoitettulla tavalla riittävästi voimavaroja määritellä tarvitsemansa avun sisältö ja toteutustapa. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että vaikka A pystyi henkilökohtaisen avun osalta muodostamaan oman mielipiteensä, hän ei henkilökohtaista avustajaa käyttäenään pystynyt suoriutumaan niistä toiminnoista, joita varten henkilökohtaista apua oli vaadittu. Näin ollen kuntayhtymällä ei ollut velvollisuutta järjestää A:lle henkilökohtaista avustajaa. A:n palvelutarpeisiin pystyttiin paremmin vastaamaan kehitysvammalain mukaisilla palveluilla, joita A:lle oli myös tarjottu. Korkein hallinto-oikeus kumosi yksilöhuoltojaoston valituksesta hallinto-oikeuden päätöksen ja saattoi yksilöhuoltojaoston päätöksen voimaan. Äänestys 3–2.

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 4 § 1 momentti, 8 § 2 momentti, 8c § 1–5 momentti ja 8d §

KHO:2016:110

Nimi – Sukunimi – Vanhemman kaksiosainen sukunimi – Perheen yhteinen sukunimi – Rekisterimerkintä – Virheellisen rekisterimerkinnän korjaaminen – Maistraatin toimivalta – Asiavirheen korjaaminen – Korjaaminen asianosaisen vahingoksi – Ilmeinen virhe – Asianosaisen oma menettely – Määräaika

Lapselle oli vanhempien toivomuksesta sukunimenä virheellisesti rekisteröity äidin kaksiosainen sukunimi, joka oli muodostettu siten, että äiti käytti entistä sukunimeään perheen yhteisen sukunimen edellä. Lapsen sukunimi

oli nimilain vastaisena rekisteröity ilmeisen virheellisesti. Sukunimi olisi ollut korjattavissa ilman vanhempien suostumustakin. Kun maistraatti oli aloittanut korjaamisen menetelmän yli viisi vuotta rekisteröinnin jälkeen, sukunimeä ei silti voitu muuttaa hallintolain 50 §:n nojalla asiavirheen korjaamisena.

Äänestys 3–2.

Nimilaki 2 § 1–4 momentti sekä 7 § 1 ja 3 momentti
Laki väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista 4 § 1 momentti, 13 § 1 momentti ja 21 §
Hallintolaki 50 § ja 52 § 1 momentti

KHO:2016:111

Kehitysvammaisten erityishuolto – Asumispalvelu – Asainhuolto – Negotiorum gestio – Puhevallan käytön välttämättömyys kehitysvammaisen edun valvomiseksi

Viranhaltija oli tehnyt päätöksen täysi-ikäisen kehitysvammaisen henkilön yksilöllisen erityishuollon järjestämiseen liittyvistä asioista. Henkilön sisar oli tämän puolesta tehnyt viranhaltijan päätöksestä valituksen aluehallintovirastoon. Henkilö itse ei ollut allekirjoittanut valituskirjelmää, osallistunut asian hoitamiseen eikä antanut sisarelleen valtuutusta valituksen tekemiseen. Myöskään sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain säännökset eivät perustaneet kyseisen henkilön omaiselle tai läheiselle puhevaltaa muutoksenhakuasiassa. Sisarta ei hänen tehdessään valituksen vielä ollut määrätty kyseisen henkilön edunvalvojaksi.

Korkein hallinto-oikeus katsoi kyseisen henkilön toimintakyvystä saadun selvityksen perusteella, ettei tämä itse ollut kyennyt valvomaan etuaan tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa tässä yksilöllistä erityishuoltoaan koskevassa asiassa eikä myöskään antamaan valtuutusta tämän asiansa hoitamiseen. Valituksen tekeminen hänen puolestaan oli ollut välttämätöntä hänen etunsa valvomiseksi. Sisarella oli kysymyksessä olevissa olosuhteissa ollut asainhuoltoon (negotiorum gestio) perustunut kelpoisuus tehdä kyseisen henkilön puolesta viranhaltijan päätöksestä valitus aluehallintovirastoon.

tijan päätöksestä valitus aluehallintovirastoon.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 8 § 1–3 momentti ja 9 § 1 momentti
Laki holhustoimesta 4 § 2 momentti, 8 § 1 momentti ja 29 § 4 momentti
Hallintolainkäyttölaki 18a § 1 momentti, 20 § 1 momentti ja 21 § 1 momentti

KHO:2016:112

Telemarkkinat – Teleyritys – Huomattavan markkinavoiman yritys – Velvollisuus noudattaa kustannussuuntautunutta hinnoittelua – Kustannussuuntautunut hinta – Sovellettava laki – Tietoyhteiskuntakaari – Viestintämarkkinalaki – Siirtymäsäännökset – Perittävän korvauksen enimmäismäärästä päättäminen yksittäistapauksessa – Komission ja Euroopan sähköisen viestinnän sääntelyviranomaisten yhteistyöelimen (BEREC) kuuleminen – Kansallinen teleyrityksiä ja käyttäjiä edustavien tahojen kuuleminen

Viestintävirasto oli ennen tietoyhteiskuntakaaren voimaantuloa vuoden 2015 alusta tutkinut valittajayhtiön tilaajayhteystuotteiden kuukausivuokrien ja kytkentämaksujen kustannussuuntautuneisuutta. Tietoyhteiskuntakaaren voimaantulon jälkeen Viestintävirastossa oli tullut vireille valittajayhtiön hinnoittelua koskeva toisen yhtiön tekemä toimenpiteenpyyntö, ja virasto oli myös omasta aloitteestaan ottanut tutkittavakseen valittajayhtiön tilaajayhteystuotteiden hinnoittelun. Viestintävirasto oli yhdistänyt toimenpiteenpyynnön käsittelyyn tähän omaaloitteiseen tutkintaansa. Hinnoittelun tutkintaa koskevan asian käsittelyyn oli tullut soveltaa tietoyhteiskuntakaarta sen 352 §:n 1 momenttiin sisältyvän siirtymäsäännöksen nojalla.

Viestintävirasto oli tutkinnan jälkeen tekemässään hinnoittelun valvontaa koskevassa päätöksessään katsonut, että yhtiön hinnoittelu ei ollut viraston sille aikaisemmin antaman huomattavan markkinavoiman päätöksen ja tietoyhteiskuntakaaren tarkoittamalla tavalla kustannussuuntautunutta. Kun huomattavan markkinavoiman päätös siinä asetettuine vel-

vollisuuksineen oli annettu aikaisemmin voimassa olleen viestintämarkkinalain nojalla, hinnoittelun kustannussuuntautuneisuutta koskevan velvollisuuden sisältö määräytyi viestintämarkkinalain perusteella. Viestintäviraston olisi tullut valvontapäätöksessään siten arvioida hinnoittelun kustannussuuntautuneisuutta viestintämarkkinalain 84 §:n 1 momentin mukaista kustannussuuntautuneen hinnan määrittelytapaa soveltaen. Kustannussuuntautuneisuuden aineellisen arvioinnin osalta tietoyhteiskuntakaarta ei voitu pitää sovellettavana lakina myöskään tietoyhteiskuntakaaren 352 §:n 4 ja 11 momentissa säädetyn vuoksi.

Viestintäviraston hinnoittelun arvioinnissa soveltama tietoyhteiskuntakaaren 71 §:n 3 momentissa tarkoitettu kustannussuuntautuneen hinnan määrittelytapa mahdollisti teoreettisen tehokkaan toimijan kustannuksiin perustuvan arviointitavan soveltamisen. Kun mainittu arviointimalli saattoi johtaa teleyrityksen kannalta alempiin kustannussuuntautuneisiin hintoihin ja siten epäedullisempaan lopputulokseen kuin viestintämarkkinalain mukainen hinnoittelun kustannussuuntautuneisuuden arviointitapa, Viestintäviraston päätös kumottiin väärän lain soveltamisen vuoksi.

Viestintävirasto oli valittajayhtiötä koskevassa valvontapäätöksessään päättänyt metallijohdin- ja valokuitutilaajayhteyksien vuokrista ja kytkennöistä perittävien korvausten enimmäismäärät. Viestintävirasto oli samanaikaisesti antanut vastaavansisältöiset tilaajayhteystuotteiden hinnoittelua koskevat valvontapäätökset neljälle muulle teleyritykselle.

Viestintäviraston valvontapäätökset koskivat kiinteään verkkoon pääsyn tukkimarkkinan viittä suurta toimijaa ja valtaosaa kyseisistä markkinoista. Lisäksi päätökset koskivat suurta osaa kyseisillä tukkimarkkinoilla relevantteihin hyödykemarkkinoihin kuuluvista tuotteista. Tietoyhteiskuntakaaren 73 §:n 4 momentissa perittävien korvausten enimmäismäärien päättämiseksi on asetettu edellytykseksi se, että kysymys on hinnan enimmäismäärän päättämisestä yksittäistapauksessa. Laajuutensa ja vaikutuksensa vuoksi

Viestintäviraston päätöksiä perittävien korvausten enimmäismääristä ei voitu katsoa annetun myöskään tietoyhteiskuntakaaren 73 §:n 4 momentin edellyttämällä tavalla yksittäistapauksissa.

Viestintäviraston päätösten muodostama kokonaisuus ja niiden laajuus huomioon ottaen oli mahdollista, että tilaajayhteystuotteista perittävien korvausten enimmäismäärien asettamisella oli vaikutuksia unionin jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Viestintäviraston oli tietoyhteiskuntakaaren 83 §:n 1 momentin nojalla varattava komissiolle ja Euroopan sähköisen viestinnän säätelyviranomaisten yhteistyöelimelle tilaisuus antaa lausuntonsa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan vaikuttavasta hinnoitteluvälöntoimenpiteestä ennen sitä koskevan päätöksen tekemistä. Viestintäviraston oli lisäksi tietoyhteiskuntakaaren 310 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla varattava teleyrityksiä ja käyttäjiä edustaville tahoille tilaisuus esittää lausuntonsa kyseisestä hinnoitteluvälöntoimenpiteestä ennen sitä koskevan päätöksen tekemistä.

Tietoyhteiskuntakaari (917/2014) 71, 73, 83, 310 ja 352 §
 Viestintämarkkinalaki (393/2003) 37, 84 ja 86 § Asia C-3/14
 Prezes Urzedu Komunikacji Elektronicznej ja Telefonii Dialog Asia C-395/14
 Vodafone GmbH v. Saksan valtio

KHO:2016:113

Liikenteen turvallisuusvirasto – Trafi – Ajoneuvoliikennerekisteri – Muutosrekisteröinti – Rekisterimerkinnän korjaaminen – Rekisteröinnin edellytykset – Ajoneuvon omistaja – Edellisen omistajan ilmoitus – Selvitys omistusoikeuden siirrosta – Ristiriitaiset tiedot

A oli 31.12.2013 tehnyt katsastustoimipaikalla ajoneuvojen rekisteröinnistä annetun valtioneuvoston asetuksen 14 §:ssä tarkoitettun luovutusilmoituksen ja esittänyt luovutuskirjan, jonka mukaan A oli 14.7.2010 luovuttanut ajoneuvon RNro X omistusoikeuden B:n Autopajalle. Luovutuskirjassa oli ainoastaan A:n allekirjoitus. B:n Autopaja oli merkitty ajoneuvoliikennerekisteriin ajoneuvon omistajaksi 14.7.2010 lukien.

B oli ilmoittanut Liikenteen turvallisuusvirastolle (Trafi), ettei hän eikä Autopaja ole omistanut kyseistä ajoneuvoa. Trafi oli hylännyt B:n vaatimuksen ajoneuvoa RNro X koskevan rekisterimerkinnän korjaamisesta ja pitänyt voimassa A:n luovutusilmoituksen, koska A:n ilmoitukseen perustuvan rekisterimerkinnän virheellisyydestä ei ollut esitetty näyttöä. Hallinto-oikeus oli hylännyt B:n valituksen Trafian päätöksestä.

Trafi pitää ajoneuvoliikennerekisteriä muun ohessa liikenneturvallisuuden parantamiseksi sekä tieliikenteen verotustehtävien ja autokiinnityksen hoitamiseksi. Rekisteriltä on sen käyttötarkoitus huomioon ottaen edellytettävä julkista luotettavuutta. Ajoneuvolain 66b §:n 1 momentin (233/2007) mukaan rekisteriin tehtävän muutosrekisteröinnin yleisenä edellytyksenä on, että ajoneuvon omistusoikeudesta esitetään asianmukainen selvitys. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että Trafian on korjattava ajoneuvon edellisen omistajan ilmoitukseen perustuvia rekisteritietoja, jos se sittemmin saa tiedon siitä, etteivät ajoneuvon omistusoikeuden siirtymistä koskevan rekisterimerkinnän tekemisen yleiset edellytykset ole täyttyneet. Koska ajoneuvo RNro X:n omistusoikeuden siirtymisestä ei ollut esitetty sellaista asianmukaista selvitystä, joka on ajoneuvolain 66b §:n 1 momentissa (233/2007) asetettu muutosrekisteröinnin yleiseksi edellytykseksi, korkein hallinto-oikeus kumosi hallinto-oikeuden ja Trafian päätökset. Äänestys 4-1.

Laki ajoneuvoliikennerekisteristä 1 § 1 momentti (1301/2009) ja 2 momentti (697/2006) sekä 8 § 1 momentti

Ajoneuvolaki 64 § 1 momentti (233/2007) ja 3 momentti (653/2011), 66 b § 1 momentti (233/2007) ja 95 § (276/2010)
 Valtioneuvoston asetus ajoneuvojen rekisteröinnistä 3 § 1 momentti (154/2012), 7 § 1 momentti, 10 § ja 14 §

KHO:2016:114

Julkinen hankinta – Hyvitysmaksu – Hyvitysmaksun määrä – Korotettu hyvitysmaksu

Hankintayksikkö oli kilpailuttanut Kehäradan maanalaisen rautatie-

aseman ja tunneliosuuden sprinkleriurakan. Markkinaoikeus katsoi yhtiön A valituksesta hankintaan sovellettavan vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annettua lakia ja katsoi olevansa toimivaltainen tutkimaan valituksen. Markkinaoikeus katsoi lisäksi hankintayksikön menetellen virheellisesti hyväksyessään yhtiön B takuuehdon osalta tarjouspyynnön vastaisen tarjouksen ja määräsi hankintayksikön maksamaan A:lle hyvitysmaksuna 200000 euroa. Markkinaoikeuden mukaan asiassa oli julkisista hankinnoista annettun lain 95 §:n 2 momentissa tarkoitettu erityinen syy ylittää hyvitysmaksun suuruudelle asetettu hankintasopimuksen arvoon sidottu kymmenen prosentin raja.

Korkein hallinto-oikeus hylkäsi hankintayksikön valituksen eikä muuttanut markkinaoikeuden päätöksen lopputulosta.

Hyvitysmaksun määräämisen osalta korkein hallinto-oikeus katsoi markkinaoikeuden tavoin hankintayksikön tehneen julkisista hankinnoista annettun lain 90 §:n vastaisesti hankintasopimuksen, vaikka hankinta-asia oli saatettu markkinaoikeuden ratkaistavaksi. Julkisista hankinnoista annettusta laista suoraan seuraavan hankintasopimuksen tekemistä koskevan kiellon lisäksi markkinaoikeus oli, varattessaan hankintayksikölle tilaisuuden vastineen antamiseen A:n valituksen johdosta, toimittanut hankintayksikölle tiedoksi A:lle lähetetyn tiedoksiannon. Kyseisessä tiedoksiannossa markkinaoikeus oli muun ohella todennut, että asian siinä vaiheessa saadun selvityksen perusteella A:n valitus kohdistui julkisista hankinnoista annettun lain 90 §:n 1 momentissa tarkoitettuun hankintaan, joten hankintayksikkö ei saanut valituksen tultua vireille markkinaoikeudessa tehdä hankintasopimusta eikä markkinaoikeus siksi antanut päätöstä A:n hankintapäätöksen täytäntöönpanon väliaikaista kieltämistä koskevasta vaatuksesta.

Hankintayksikkö oli tullut tietoiseksi markkinaoikeuden vastinepyynnöstä ja siinä mainitusta tiedoksiannosta, koska se oli pyytänyt markkinaoikeudelta määrääjän pidennystä vastineen antamiselle. Hankintayksikkö oli sa-

mana päivänä kuin se oli pyytänyt määrääjän pidennystä tehnyt hankintasopimuksen B:n kanssa ilman, että olisi hankintasäännöksissä edellytetyllä tavalla pyytänyt markkinaoikeutta sallimaan hankintapäätöksen täytäntöönpanon.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että hankintapäätöksen täytäntöönpanossa noudatettu menettely osaltaan osoitti hankintayksikön menettelyn erityistä moitittavuutta. Kun otettiin lisäksi huomioon hankintayksikön virheen laatu eli täydentämismahdollisuuden varoaminen hankintasäännösten vastaisesti alun perin selvästi tarjouspyynnön vastaiselle tarjoukselle ja tämän tarjouksen valitseminen, valituksen kohteena olevan hankinnan arvo ja A:lle aiheutuneet arvioidut kustannukset ja vahinko, korkein hallinto-oikeus katsoi, että asiassa oli hankintalain 95 §:n 2 momentissa tarkoitettu erityinen syy määrätä säännöksen mukaisen rajan ylittävä hyvitysmaksu ja että markkinaoikeuden arviota hyvitysmaksun määrästä oli pidettävä oikeana.

Äänestys 3–2 hyvitysmaksun määrästä.

Laki julkisista hankinnoista 90 § 1 momentti, 94 § 1 momentti ja 95 § 1 ja 2 momentti

Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista 62 § 3 momentti ja 67 §

KHO:2016:116

Ulkomaalaisasia – Humanitaarisen suojelun perusteella myönnetty oleskelulupa – Oleskeluluvan peruuttaminen – Karkottaminen – Epäselvä kotipaikka – Selvitysvelvollisuus – Kielianalyysi – Asiantuntijalausunto – Paikallistuntemusta koskevat tiedot – Somalia – Somalimaa – Asian palauttaminen Maahanmuuttovirastolle – Humanitaarista suojelua koskevan sääntelyn kumoaminen – Asian vireilläolo tuomioistuimessa

Maahanmuuttovirasto oli päättänyt peruuttaa valittajalle humanitaarisen suojelun perusteella myönnetyn määräaikaisen oleskeluluvan. Maahanmuuttovirasto oli oleskeluluvan peruuttamista koskevassa päätöksessään katsonut, että valittaja oli kotoisin Pohjois-

Somaliasta eikä Etelä-Somalian Afgooyesta, jonka valittaja oli ilmoittanut kotipaikakseen ja jonka turvallisuustilanteen vuoksi valittajan oleskelulupa oli myönnetty. Maahanmuuttoviraston päätöksessä todettu johtopäätös valittajan kotipaikasta oli perustanut valittajalle oleskeluluvan myöntämisen jälkeen tehtyyn kielianalyysiin sekä siihen, että viraston mukaan valittajan kotiseudustaan kertoma oli jäänyt yleiselle ja ylimalkaiselle tasolle eikä valittaja ollut esittänyt todisteita henkilöllisyydestään tai kotipaikastaan. Hallinto-oikeus oli hylännyt Maahanmuuttoviraston päätöstä koskevan valituksen.

Asiassa oli ratkaistavana, oliko valittajalle humanitaarisen suojelun perusteella myönnetty määräaikainen oleskelulupa voitu peruuttaa Maahanmuuttoviraston päätöksessä todetun selvityksen perusteella. Tässä arvioinnissa oli otettava huomioon, että kysymys oli valittajalle myönnetyn oleskeluluvan peruuttamisesta Maahanmuuttoviraston katsottua aikaisemmilla päätöksillään valittajan täyttäneen humanitaarista suojelua koskevan oleskeluluvan myöntämisen edellytykset. Tämä seikka korosti Maahanmuuttoviraston selvitysvelvollisuutta sen osoittamisessa, että oleskelulupa oli myönnetty virheellisten tietojen perusteella.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että asiassa esitetty kielianalyysilausunto oli asiantuntijalausunto sekä kielen testauksen arvioinnin osalta. Kielianalyysilausunnon käyttämiselle selvityksenä asiaa ratkaistaessa ei muodostanut estettä se, että kielianalyysin suorittaneen analyttikon henkilöllisyyttä ei ollut lausunnossa ilmoitettu. Valituksessa esiin tuotujen kielianalyytikon luotettavuutta ja pätevyyttä koskevien väitteiden ei katsottu olevan luonteeltaan sellaisia, että ne olisivat antaneet yksinään aiheen epäillä kielianalyysilausunnon oikeellisuutta. Valittajan omasta kertomuksesta poikkeavaa käsitystä hänen kotipaikastaan ei voitu kuitenkaan perustaa yksinomaan kielianalyysin tulokseen, vaan asiaa oli arvioitava ottaen huomioon muukin käytettävissä oleva selvitys.

Asiassa esitetystä selvityksestä kielianalyysilausunnon tulos kielen testauksen osalta viittasi siihen,

ettei valittajan ilmoitus kotipaikastaan ollut paikkansapitävä. Kielianalyysilausunnon paikallistuntemusta koskevan arvioinnin mukaan valittajan tiedot ilmoittamastaan kotipaikasta olivat ylimalkaiset, mutta tämän arvioinnin merkitys selvityksenä oli vähäinen, koska lausunnon perusteella ei voitu päätellä eikä tarkistaa valittajan kielianalyysissä kertomien tietojen laajuutta ja oikeellisuutta. Valittajan poliisin ensimmäisessä kuulustelussa ja Maahanmuuttoviraston puhuttelussa kotipaikastaan kertomat tiedot olivat olleet vähäisiä, mutta riittäneet vakuuttamaan Maahanmuuttoviraston siitä, että valittajan kotipaikka oli hänen ilmoittamansa Afgooyen kaupunki. Valittaja oli asian myöhemmissä vaiheissa kertonut varsin yksityiskohtaisesti ja laajasti tietoja kotipaikkaan ilmoittamasta kaupungista. Valittajan kertomuksessa kotimaan tapahtumista ja olosuhteista ei ollut ristiriitaisuuksia, ja valittajan perheenjäsenikseen ilmoittamat henkilöt olivat kertoneet tapahtumista ja olosuhteista pääosin samalla tavoin kuin valittaja.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että asiassa saatavilla oleva muu selvitys tuki sitä, että valittajan kotipaikkana voitiin pitää Afgooyen kaupunkia. Näin ollen Maahanmuuttovirasto ei ollut voinut kaiken käytettävissään olleen selvityksen perusteella katsoa, että oleskeluluvan myöntämisen perusteena ollut tieto valittajan kotipaikasta oli ollut virheellinen sen perusteella, mitä kielianalyysilausunnossa oli esitetty arviona valittajan todennäköisestä kotiseudusta. Korkein hallinto-oikeus kumosi Maahanmuuttoviraston ja hallinto-oikeuden päätökset ja palautti asian Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi.

Oleskeluluvan myöntämistä harkittaessa tuli ottaa huomioon, että tuomioistuimessa vireillä olevissa asioissa tulee arvioitavaksi, onko kielteisen oleskeluluvan saanut henkilö täyttänyt oleskeluluvan saamisen edellytykset Maahanmuuttoviraston päätöksen tekemisen ajankohtana, jolloin oleskeluluvan saaminen tätä koskevien edellytysten täytyessä oli ollut ulkomaalaislain 88 a §:ssä (323/2009) tarkoitettua humanitaarisen suojelun perusteella mahdollista. Lisäksi tuli huomioon ottaa erityisesti se, että korkeimman hallinto-

oikeuden päätöksestä johtui, että valittajalla oli katsottava olleen Maahanmuuttoviraston valittajalle ensimmäisestä humanitaarisen suojelun perusteella myöntämästä oleskeluluvasta 15.10.2009 lähtien katkeamatta oikeus oleskella Suomessa.

Ulkomaalaislaki 1 §, 7 § 2 momentti, 58 § (358/2007) 4 ja 5 momentti, 88 a § (323/2009), 97 § 2 momentti (973/2007)

Hallintolainkäyttölaki 39 § 1 momentti ja 40 § 1 momentti
Oikeudenkäymiskaari 17 luku 34 §, 35 § ja 36 §

KHO:2016:117

Asiakirjajulkisuus – Julkisuuslain soveltamisala – Viranomaisen asiakirja – Ei-asiakirja – Hallituspalkkioselvitys – Valtion omistajaohjaus

Virka-asemansa perusteella kahden valtioneemmistöisen osakeyhtiön nimitystoimikuntien puheenjohtajana toiminut valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston osastopäällikkö oli saanut tietoonsa toimikuntien teettämät selvitykset hallituspalkkioista pörsiyhtiöissä. Palkkioselvityksillä oli ollut merkitystä valtion omistajaohjaukseen liittyvässä kannanmuodostuksessa, joka oli koskenut nimitystoimikuntien hallituspalkkioita koskevaa ehdotusta yhtiöiden yhtiökokouksille. Palkkioselvitykset olivat tulleet valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston osastopäällikön tietoon omistajaohjausosaston toimialaan ja tehtäviin kuuluvassa asiassa sekä liittyneet edellä tarkoitettuun kannanmuodostukseen. Palkkioselvityksiä oli pidettävä julkisuuslain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettuina viranomaisen asiakirjoina, joita koskeva tiedonsaantioikeus määräytyi sanotun lain perusteella. Palkkioselvityksiä ei voitu pitää julkisuuslain 5 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettuina viranomaisen palveluksessa olevalle hänen muun tehtävänsä tai asemansa vuoksi lähetettyinä asiakirjoina.

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (julkisuuslaki) 5 § 2 momentti ja 3 momentti 1 kohta

KHO:2016:118

Maankäyttö ja rakentaminen – Jätevesijärjestelmä – Rakennuslupa – Toimenpidelupa – Luvan tarve

A:lle oli myönnetty 3.5.2013 rakennuslupa lomarakennuksen rakentamiseen. Vahvistetun asemapiirroksen mukaan harmaat jätevedet oli esitetty johdettaviksi rakennuspaikalla maimeytykseen ja mustat jätevedet umpisäiliöön. Rakennusluvan ehdoksi oli kirjattu, että suunnitelma kiinteistön talousvesien kokoamisesta, käsittelystä ja johtamisesta on toimitettava hyväksyttäväksi ympäristönsuojeluviranomaiselle.

A oli 14.5.2013 toimittanut kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle lupaehdossa edellytetyn jätevesisuunnitelman. Ympäristöpäällikkö oli päätöksellään hylännyt A:n esittämän jätevesisuunnitelman ja siirtänyt jätevesisuunnitelman rakennusvalvontaviranomaiselle toimenpidelupahakemuksena käsiteltäväksi. Rakennustarkastaja oli hylännyt toimenpidelupahakemuksen. Päätöksen perusteena oli viitattu ympäristöpäällikön päätökseen. Rakennus- ja ympäristölautakunta oli hylännyt A:n rakennustarkastajan päätöksestä tekemän oikaisuvaatimuksen. Hallinto-oikeus oli kumonnut rakennustarkastajan ja rakennus- ja ympäristölautakunnan päätökset.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että A ei ollut hakenut toimenpidelupaa jätevesijärjestelmälle, vaan ainoastaan toimittanut jätevesisuunnitelman ympäristönsuojeluviranomaiselle hänelle myönnetyssä rakennusluvassa edellytetyllä tavalla. Jätevesisuunnitelmassa ei ollut esitetty muutoksia niihin jätevesien johtamista koskeviin perusratkaisuihin, jotka A oli hyväksytyssä rakennuslupahakemuksessaan sekä rakennuslupapäätöksen yhteydessä hyväksytyissä pääpiirustuksissaan esittänyt, vaan kysymys oli ollut ainoastaan tarkempien suunnitelmien esittämisestä rakennusluvan mukaiseen hankkeeseen liittyen. Lomarakennuskiinteistön talousjätevesien käsittelylaitteiden rakentamista koskevassa toimenpidelupa-asiassa, jota rakennustarkastajan päätös koski, oli siten kyse A:lle jo myönnettyyn rakennuslupaan sisältyneestä toimenpiteestä.

Näin ollen kunnan rakennusvalvontaviranomainen ei ollut tässä tilanteessa voinut edellyttää erillistä toimenpidelupaa kyseessä olevan jätevesijärjestelmän toteuttamiselle.

Koska A ei ollut kysymyksessä olevaa toimenpidelupaa hakenut, eikä rakennuslupan mukaiseen hankkeeseen sisältyvän jätevesijärjestelmän toteuttaminen ylipääntään edellyttänyt erillistä toimenpidelupaa, rakennustarkastajan ja rakennus- ja ympäristölautakunnan päätökset oli tullut kumota. Hallinto-oikeuden päätöksen lopputuloksen pysytettiin.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 125 § 1 momentti, 126 § 1 momentti, 126a § 1 momentti 1 kohta, 134 § 1 momentti, 134 § 3 momentti, 135 § 1 momentti 5 kohta ja 141 § Ympäristönsuojelulaki 156 § 4 momentti

Suomen rakentamismääräyskokoelma osa A2, Rakennuksen suunnittelijat ja suunnitelmat, määräykset ja ohjeet (voimassa 1.7.2002–31.5.2015) kohdat 5.2.1, 5.2.2, 5.2.3, 5.4.1 ja 5.4.5

Verotusasiat

KHO:2016:76

Lahjavero – Vastike – Osakeyhtiön omista osakkeistaan luopujaosakkaalle maksama lunastushinta – Käyvän arvon alittava hinta

A ja hänen poikansa B omistivat X Oy:n osakkeet puoliksi kumpikin. Suunnitellussa sukupolvenvaihdoksessa oli tarkoitus siirtää osakeomistus kokonaan B:lle siten, että yhtiö lunasti A:n omistamat osakkeet kauppahinnalla, joka vastaa 75,1 prosenttia osakkeiden käyvästä arvosta. Korkein hallinto-oikeus katsoi A:n ja B:n välinen sukulaisuussuhde huomioon ottaen, että B sai järjestelyssä lunastuksen alihintaisuutta vastaavan edun, jota oli arvioitava perintö- ja lahjaverolain perusteella. Korkein hallinto-oikeus katsoi kuitenkin, että B ei saanut osakkeiden lunastamisen johdosta veronalaista lahjaa, koska yhtiön maksaman lunastushinnan määrä oli yli kolme neljänestä käyvästä hinnasta. Ennakkoratkaisu.

Perintö- ja lahjaverolaki 18 § 3 momentti

Ks. myös KHO 13.2.1991 T 439
Vrt. KHO 2011:51

KHO:2016:77

Lähdevero – Henkivakuutusyhtiö – Sijoitussidonnainen vakuutus – Vakuutusmaksuvastuu – Kaksinkertainen verotus – Osinko – Syrjivä verokohtelu – Pääomanliikkeiden rajoittaminen

A on luxemburgilainen henkivakuutusyhtiö, joka tarjoaa sijoitussidonnaisia henkivakuutuksia muun ohella suomalaisille yksityishenkilöille. Yhtiö sijoittaa osan sijoitussidonnaisten henkivakuutusten vastuvelan katteena olevasta omaisuudesta suomalaisten yhtiöiden osakkeisiin. Omistus- ja hallintaoikeus osakkeisiin on yhtiöllä, joka on myös osinkotulon tosiasiallinen edunsaaja.

Asiassa oli kyse siitä, tuliko A:n sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvistä osakkeista saama osinkotulo Suomessa vapauttaa lähdeverosta tai suorittaa lähdevero osinkotulon ja siihen kohdistuvien menojen erotuksesta, kun otettiin huomioon Suomen SEUT 63 artiklan ja Euroopan talousalueesta 2.5.1992 tehdyn sopimuksen 40 artiklan mukaiset velvoitteet.

A:lla on vakuutusyhtiölain 9 luvun 7 §:n 2 momentin mukaan velvollisuus siirtää vakuutusmaksuvastuuseen sijoitusten arvonnousu ja saadut osingot vähennettynä vakuutuksesta perityillä kuluilla. Siirto vakuutusmaksuvastuuseen on vähennyskelpoinen meno EVL 8 §:n 1 momentin 10 kohdan nojalla.

Koska osinkotuottojen ja mainitun menon välillä vallitsee henkivakuutusyhtiön osinkotuotoista perimiä palkkioita lukuun ottamatta tiivis yhteys, rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain säännökset eivät ole SEUT 63 artiklaan ja Euroopan talousalueesta 2.5.1992 tehdyn sopimuksen 40 artiklaan perustuvien velvoitteiden mukaisia ulkomaisille henkivakuutusyhtiöille niiden sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvistä suomalaisista osakkeista saatujen osinkojen osalta. Tilannetta ei ollut arvioitava toisin sen vuoksi, että Luxemburgissa hyvitetämättä jäänyt, osingoista Suomessa peritty lähdevero voidaan Luxemburgin sisäisen lainsäädännön mukaan vähentää kuluna A:n verotuksessa.

A:n kysymyksessä olevien osakkeiden nojalla verovuonna 2014 saadusta osingosta ei ollut perittävä Suomessa lähdeveroa siltä osin, kuin osingot vakuutusentittajilta osinkojen osalta perityt kulut huomioon ottaen ovat kasvattaneet yhtiön vastuuvulkaa, edellyttäen, että osingon maksajalle esitetään ennen osingon maksua selvitys osinkojen vaikutuksesta yhtiön vastuuvulkaan.

Lähdeveroa perittäessä A:n osakkeiden nojalla verovuonna 2015 saadun osingon kokonaisuudesta, ottaen huomioon perityt kulut, on vähennettävä EVL 8 §:n 1 momentin 10 kohdassa mainitusta menosta osuus, joka vastaa näin lasketun osingon osuutta yhtiön liikevaihdosta. Vähennyksen edellytyksenä on, että A esittää Verohallinnolle selvityksen osingoista tehtävän vähennyksen määrästä ja perusteista.

Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisu ajalle 2014–2015.

Laki rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta 1 § 1 ja 3 momentti, 3 § 1 momentti (814/2008 ja 975/2014), 5 momentti (1240/2013 ja 1402/2014) ja 7 momentti (975/2014), 7 §:n 3 kohta (1240/2013 ja 975/2014), 9 § 1 momentti (1022/1990), 10 § (970/2005) 1 ja 2 momentti sekä 11 § 2 momentti (510/2010)

Laki elinkeinotulon verottamisesta 6 a § (1238/2013) 1, 2 ja 3 momentti, 8 § 1 momentti 10 kohta (511/1998) Vakuutusyhtiölaki 9 luku 1 § (521/2008) 1 ja 2 momentti, 7 § (521/2008) 1, 2 ja 3 momentti, 8 § (521/2008) 2 ja 3 momentti

Sopimus Euroopan unionin toiminnasta (SEUT) 63 artikla (aiempi EY 56 artikla) 1 ja 2 kappale Unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-342/10, komissio v. Suomi

KHO:2016:100

Henkilökohtaisen tulon verotus – Ulkomainen säätiö – Verotuksen oikaisu verovelvollisen vahingoksi – Arvioverotus – Veronkorotus – Itsekriminointi – Todisteen hyödyntämiskielto

Verohallinto oli saanut ulkomaiselta veroviranomaiselta vertailutietona tiedon, että Suomessa asuva henkilö A oli ensisijaisena edunsaajana Liechtensteinissä olevaan pankkiin perustetussa säätiössä. Suomen ja Liechtensteinin

välillä ei ollut verosopimusta eikä kyseessä oleviin verovuosiin sovellettavaa tietojenvaihtoa veroasioissa koskevaa sopimusta. Säätiön varallisuus verotettiin vuodelta 2005 A:n varallisuutena ja varallisuudesta arvioituna laskettu tuotto A:n tulona verovuosilta 2005–2010. Lisätylle varallisuudelle ja tuotoille määrättiin veronkorotus verotusmenettelystä annetun lain 32 §:n 3 momentin perusteella.

Ulkomaiselta veroviranomaiselta saatu asiakirja-aineisto otettiin näyttönä huomioon, vaikka asiassa ei voitu poissulkea sitä mahdollisuutta, että A:n ja pankin yhteyksiä osoittavien asiakirjojen hankintaan ulkomaisille viranomaisille oli alunperin liittynyt rikos. Kun A ei ollut hänelle varatusta tilaisuudesta huolimatta antanut asiassa selvitystä, verotusmenettelystä annetun lain 27 §:ssä säädetty arvioverotusta koskevat edellytykset olivat olemassa. Asian selvittämiseksi velvollisuuteen liittyvä A:n väite Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaisen itsekriminointisuojan loukkaamisesta hylättiin. Verovuodet 2005–2010.

Suomen perustuslaki 21 §
Euroopan ihmisoikeussopimus 6 artikla
Laki verotusmenettelystä 11 §, 14 §, 27 §, 28 §, 32 § 3 momentti, 56 § (1079/2005), 57 § (1079/2005) ja 57 § (1558/1995)
Tuloverolaki 9 § Varallisuusverolaki 2 §

KHO:2016:101

Arvonlisävero – Verollinen myynti – Poikkeukset myynnin verollisuudesta – Sosiaalihuoltopalvelu – Työvoiman vuokraus

A Oy:llä oli Sosiaali- ja terveystalouden lupa- ja valvontaviraston eli Valviran myöntämä yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa tarkoitettu lupa A Oy:n lukuisilla paikkakunnilla ylläpitämiin vanhusten palvelu- tai hoivakoteihin. A Oy:n saadessa esimerkiksi tarjouskilpailun perusteella hoidettavakseen uuden vastaavan kunnan ylläpitämän laitoksen, jonka asukkaat olivat kunnan päätöksen mukaisesti sosiaalihuoltoon oikeutettuja, A Oy:llä ei toiminnan alkaessa ollut vielä kyseiseen toimintayksikköön Valviran myöntämää lupaa. Lupakäsittelyn vireilläolajaksi A Oy:n tarkoituksena oli

tehdä kunnan kanssa palvelusopimus tehostetuista palveluasumis- palveluista (hankintasopimus). A Oy toimitti kunnalle hankintasopimuksen mukaisen henkilöstömitoituksen verran sopimuksen vaatimukset täyttäviä sairaan-, terveyden- ja lähihoitajia sekä heidän sijaistamiseensa tarvittavan sijais-työvoiman. Sopijapuolten yhteinen tarkoitus oli, että kunta tuotti hankintasopimuksen mukaiset palvelut toistaiseksi, kunnes A Oy sai kyseisten palvelujen edellyttämän toimiluvan palvelutaloon tai hoivakotiin. Hankintasopimuksen voimassaoloaikana A Oy:n kunnalle toimittama henkilöstö toimi kunnan työjohdon alaisena. Hankintasopimus ei kattanut terveyden- ja sairaanhoitopalveluja.

Asiassa oli ratkaistavana kysymys siitä, oliko A Oy:n suoritettava arvonlisävero A Oy:n hankintasopimuksen voimassaoloaikaan kohdistuvista veroituksista kunnalta. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että arvonlisäverolain 38 §:n mukainen edellytys siitä, että yksityisen sosiaalihuoltopalvelujen tuottajan toiminnan tulee olla viranomaisen valvomaa, ei ole arvonlisäverodirektiivin vastainen, kuten ei myöskään edellytys siitä, että verottomuus edellyttää kullekin toimintayksikölle myönnettyä Valviran lupaa. Sosiaalialan ammatillisen työvoiman antaminen tilaajana olevan kunnan käyttöön ei ollut arvonlisäverolaissa tai -direktiivissä tarkoitettua sosiaalihuoltona pidettävää palvelua. A Oy:n valitus hylättiin.

Yritysvero- ja tuloverotoimiston ennakkoratkaisu ajalle 17.2.2014–31.12.2015. Arvonlisäverolaki 1 § 1 momentti 1 kohta, 37 § ja 38 §
Yhteisestä arvonlisävero- ja tuloverojärjestelmästä annettu neuvoston direktiivi 2006/112/EY 132 artikla 1 kohta g alakohta
Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 7 § ja 8 §
Unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-594/13, "go fair" Zeitarbeit

KHO:2016:102

Kiinteistövero – Kiinteistön käsite – Rakennus – Rakennelma – Siirrettävä PVC-halli

A Oy omisti kaksi PVC-hallia, joita se vuokrasi käytettäväksi varastointi- ja tuotantotarkoituksiin asiakkaiden hallitsemalla kiinteistöillä. Yh-

tiö toimitti asiakkailleen hallin runkoineen sekä asennus- ja korjauspalveluineen. Hallien rungot oli valmistettu kuumasinkitystä teräksestä ja niiden suojakankaana käytettiin PVC-katekangasta. Hallit ankkuroitiin tasaiselle maa- tai asfalttipohjalle esimerkiksi maakiilosten avulla. Vuokrasopimus oli tyyppillisesti vuoden tai kahden mittainen, minkä jälkeen hallit purettiin ja siirrettiin toiseen paikkaan vuokrattaviksi uudelle asiakkaalle tai säilytettäväksi yhtiön varastoon. Hallit olivat vuoden 2011 lopussa vuokrattuina ja pystytettyinä asiakkaan hallitsemalla kiinteistöillä.

Kun yhtiön vuokraamat PVC-hallit pystytettiin asiakkaan hallitsemalle kiinteistölle vain väliaikaisesti, eikä niitä ollut tarkoitettu palvelemaan kiinteistön käyttöä pysyvästi, ja kun myös otettiin huomioon hallien maapohjaan kiinnittämistapa sekä helppo purettavuus ja siirrettävyys, halleja ei ollut pidettävä sellaisina kiinteistöverolain 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuina rakennuksina tai rakennelmina, joihin sovelletaan lain kiinteistöä koskevia säännöksiä. Halleista ei siten ole ollut määrättävä kiinteistövero. A Oy:n valitus hyväksyttiin ja halleja koskevat kiinteistöverotukset sekä oikaisulautakunnan ja hallinto-oikeuden päätökset kumottiin.

Verovuosi 2012

Kiinteistöverolaki 2 § 1 ja 2 momentti sekä 15 §

KHO:2016:103

Henkilökohtaisen tulon verotus – Osakeyhtiö – Pääomanpalautus – SVOP-rahasto – Osakevaihto – Luovutus vai osinkoa

Osakevaihdossa syntyneen sijoitetun vapaan oman pääoman rahaston varojen jakamiseen osakkaalle voitiin soveltaa tuloverolain 45a §:n säännöstä varojenjaon verottamisesta luovutuksena. Ennakkoratkaisu verovuodelle 2016.

Tuloverolaki 33b § 6 momentti ja 45a §

KHO:2016:104

Lahjaverotus – Käypä arvo – Vähennys – Osakkeet – SVOP-

rahasto – Lahjakirjan ehto – Osakassopimus

A:n isä B oli luovuttanut A:lle osakeyhtiön osakkeita. Lahjakirjan mukaan lahjaan ei sisältynyt lahjantajan osuus sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon, joka muodosti lahjoituksen aikaan suurimman osan yhtiön varallisuudesta. A omisti kyseisen yhtiön osakkeita myös ennen tätä lahjoitusta. Yhtiön henkilöosakkaat olivat ennen osakkeiden lahjoittamista tehneet osakassopimuksen, jonka mukaan sijoitetun vapaan oman pääoman rahaston varat jaetaan osakeomistuksesta poikkeavalla tavalla, koska sijoitukset oli tehty osakeomistusten suhteesta poiketen. Myös A oli sitoutunut tähän sopimukseen, jonka mukaan rahaston varoja ei jaettu lainkaan hänelle.

Koska yhtiöjärjestyksessä ei ollut määräyksiä osakkeiden tuottamista erilaisista oikeuksista yhtiön varoja jaettaessa, korkein hallinto-oikeus katsoi, että osakkeiden arvona lahjaverotuksessa oli voitu pitää yhtiön koko substanssiarvon perusteella laskettua arvoa. Kun lahjakirjaan sisältyi kuitenkin ehto sijoitetun vapaan oman pääoman rahaston varojen kuulumisesta lahjantajalle ja kun A oli sitoutunut varojenjakoön siten, että hän ei saanut itselleen rahaston varoja yhtiön jakaessa niitä, korkein hallinto-oikeus katsoi, että kysymyksessä oli sellainen rahassa arvioita-

vissa oleva lahjantajalle kuulunut etuus, jonka arvo oli otettava vähennyksenä huomioon lahjaverotusta toimitettaessa. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että yhtiön substanssiarvon perusteella lasketusta osakkeiden arvosta oli vähennettävä se osa, joka oli perustunut yhtiöllä olleen sijoitetun vapaan oman pääoman rahaston arvoon. Verovuosi 2010.

Perintö- ja lahjaverolaki 9 §:n 1 ja 3 momentti, 20 § 1 momentti ja 21 §

KHO:2016:115

Elinkeinotulon verotus – Jakautuminen – Purkautuminen – Veron kiertäminen – Peitelty osinko

Rakennusalan liiketoimintaa harjoittaneiden yhtiöiden X Oy:n ja Y Oy:n kokonaisjakautumiset oli toteutettu vuonna 2005 elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52c §:n mukaisesti. Jakautumisille oli katsottu olleen verotuksessa hyväksyttävät liikeloudelliset syyt. Jakautumisissa syntyneet Z Oy ja R Oy oli purettu noin kahden vuoden kuluttua jakautumisten jälkeen. A oli ollut osakkaana sekä jakautuneissa että puretuissa yhtiöissä.

Asiassa oli kysymys siitä, tuleeko A:n Z Oy:stä ja R Oy:stä saamiensa jako-osuuksien verotukseen soveltaa luovutusvoittoverotusta koskevia säännöksiä vai VML 28 §:n veron kiertämistä ja VML

29 §:n peiteltyä osinkoa koskevia säännöksiä.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että verovelvollinen voi lopettaa omistamansa yhtiön toiminnan ja purkaa yhtiön, eikä yhtiön purkamiselle lähtökohtaisesti tarvitse esittää liikeloudellisia syitä. Tässä tapauksessa asiaa oli kuitenkin arvioitava kokonaisuutena ottaen huomioon aiemmat yhtiöiden jakautumiset, joiden seurauksena nyt kysymyksessä olevat yhtiöt olivat syntyneet. X Oy:n ja Y Oy:n jakautumisten keskeisenä syynä oli ollut tavoite myydä yhtiöt, joten jakautumisille oli ollut verotuksesta riippumaton liikeloudellinen syy.

Nyt Z Oy:n ja R Oy:n purkamisen jälkeen tarkasteltaessa järjestelyjä kokonaisuutena ei voitu pitää ilmeisenä, että jakautumiset olisivat olleet vain välivaihe ja että järjestelyjen todellisena syynä olisi ollut jakautumisissa syntyneiden yhtiöiden myöhempi purkaminen ja sen seurauksena osingonjaon verotusta lievempi luovutusvoiton verotus. Näin ollen yhtiöiden purkamisiin ei voitu soveltaa VML 28 §:n veronkiertosäännöstä.

A:n Z Oy:stä ja R Oy:stä saamia jako-osuuksia ei tullut katsoa peiteltyiksi osingoksi, vaan niiden verottamiseen tuli soveltaa luovutusvoittoverotusta koskevia säännöksiä.

Verovuodet 2007 ja 2008
Laki verotusmenettelystä 28 § ja 29 §